

Evidencijski broj / Article ID: [21079503](#)
Vrsta novine / Frequency: [Povremena](#)
Zemlja porijekla / Country of origin: [Hrvatska](#)
Rubrika / Section:

Posljednja vlasnica palače

Adela Negrini Gracić, udova Rajmunda Negrinija, 1961. je s Dubrovačkim ljetnim igrama sklopila ugovor o doživotnom uzdržavanju te je palača godinu nakon njezine smrti, 1970., postala sjedište Igara

Festivalska palača

Koliko god se dosad pisalo o Dubrovačkim ljetnim igrama, građevina iz koje se upravlja tom manifestacijom ostala je nekako u drugom planu: **IVAN VIDEN**, povjesničar umjetnosti i arheolog, otkriva nam detalje iz njene burne povijesti, tijekom koje je dvaput bila teško oštećena, a svaki put su nakon obnove uslijedila nova otkrića

Evidencijski broj / Article ID: 21079503
Vrsta novine / Frequency: Povremena
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

Evidencijski broj / Article ID: 21079503
Vrsta novine / Frequency: Povremena
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

Budimo realni: nekretnina na dubrovačkom Stradunu (Placi) uvijek je bila stvar prestiža. I financijske moći. Bilo je to tako sigurno i u 14. stoljeću kada se tada mali grad značajno proširio na svoju sjevernu stranu (Priješko), označivši to i sljedeća širenja znamenitim Statutom iz 1272. Nije stoga neobično da su mudri Dubrovčani kuće i palače na toj "žili kucavici" grada podredili javnom interesu, ali uz suradnju privatnoga. Naime, kuće na Stradunu gradila je općina javnim novcem i one su svakih pet godina iznajmljivane na javnoj dražbi privatnicima za urede, radionice, skladišta i poslovne prostorije. Time su Dubrovčani, osim urbanističkih razloga, stilske ujednačenosti i ekonomske dobiti, jasno pokazali svoj politički "statement" - nijedan privatnik nije iznad države... mjesto je u javnom prostoru pojedincu podijelila zajednica, a ne on sam, ma koliko bogat i utjecajan bio.

Palača na krajnjem zapadnom dijelu Straduna, Dubrovčanima (i mnogima drugima) najdraže i najljepše ulice, dom je Dubrovačkih ljetnih igara od 1970. Istini za volju, ova je palača dom samo dijelu velikoga organizma koji na životu održava Dubrovačke ljetne igre: tu je smještena uprava (bez obzira kako je u kojoj epohi nazivali), administracija i press služba. Ostale važne službe, kao što je tehnička, bez koje se nijedna izvedba ne bi ni mogla zamisliti, smještene su na više lokacija u gradu i okolici te su uglavnom nevidljive. Tako to valjda mora biti s izvedbenim umjetnostima... Samo dobra kombinacija onoga publici vidljivoga i nevidljivoga (kreacija i organizacija, tehnika) može rezultirati uspjehom. Dakle, vidljivi dio

organizacije Igara udomio se u ovoj dvokatnoj baroknoj ljepotici smještenoj u bloku između Medovićeve i ulice Od Sigurate, a pročeljem je okrenuta prema jugu, prema Stradunu.

Kad spomenusmo blok, moramo se vratiti u same početke glavne dubrovačke ulice. Spomenute kuće podignute općinskim novcem tijekom 14. i prve polovice 15. stoljeća na sjevernom i južnom pročelju Place bile su građene u blokovima (i nizovima), što zapravo znači da su se iza, na prvi pogled jedinstvenog, pročelja zapravo nalazile dvije zgrade. Tako je bilo i u ovom slučaju: današnja palača prvotno se sastojala od istočne i zapadne polovice, koje su svaka imala svoj zaseban nasuprotni ulaz (iz Medovićeve i ulice Od Sigurate), vlastiti prostorni raspored i stubište. Spajanje se tih dvaju odvojenih jedinica, a potom i preobrazbe stvorene jedinstvene palače, dogadalo postupno i promišljeno. Zato samo posve iskusno oko (nekolicine povjesničara umjetnosti ili nekoga izvještenoga u onim enigmatičkim igrama traženja razlika) danas može uočiti neke neznatne razlike na pročelju. Današnji je izgled festivalske palače rezultat te složene povijesti; u prizemlju su poslovni prostori s vratima "na koljeno", zatim visoki prvi i niski drugi kat, a bočna su pročelja različito oblikovana.

Podrazumijeva se da je ono što danas vidimo rezultat njezine obnove nakon Velike tréšnje iz 1667. i to u dvije faze utvrđene arhivskim i restauratorskim istraživanjima. Početak obnove >>

Evidencijski broj / Article ID: 21079503
Vrsta novine / Frequency: Povremena
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

Originalna scenografija

Vrijedna zbirka umjetnina i stilskog namještaja, koju je posjedovala obitelj Negrini Gracić, bila je zaštićeno kulturno dobro, a jedan dio naslijedile su Dubrovačke ljetne igre

ove palače datiran je samo godinu dana nakon katastrofalnoga potresa, a čak je njezino pročelje trebalo poslužiti kao model i za sva ostala pročelja na Stradunu prilikom obnove, ali se od te zamisli odustalo. U to je teško vrijeme radi brze obnove grada građena relativno jednostavna stambena arhitektura u baroknome stilu, da bi kasnije, uglavnom tijekom 18. stoljeća, kada su se za to stvorili uvjeti, došlo do raskošne kasnobarokne razrade tlocrta, stubišta i unutrašnje opreme (kamena plastika, oslici, štukature, namještaj i sl.). Promijenio se kroz stoljeća donekle i društveni pristup, pa su u galantno poslijepotresno doba i privatnici mogli postati vlasnici raskošnih palača na ovoj lokaciji. Tako je u drugoj polovici 18. stoljeća vlasnik palače postala brodogovlasnička i poduzetnička obitelj Krša (Chersa) s Pelješca. Po svemu sudeći, upravo su pripadnici te obitelji proveli kasnobaroknu obnovu zgrade, kako bi se mogli ravnopravno pridružiti ostalim bogatim dubrovačkim građanima toga doba koji unatoč proklamiranim načelima štednje i umjerenosti ipak nisu bili nimalo imuni na udobnost, luksuz i ugodu.

Unutrašnjost ove palače odličan je primjer kako barokne sklonosti reprezentativnosti i udobnosti lijepo idu ruku pod ruku. Naravno, u harmoničnom i skromnom dubrovačkome mjerilu, bez pretjerivanja. Okosnicu komunikacije čini impozantno stubište koje vertikalno povezuje sve etaže, ali svoje čari pokazuje najviše u prizemlju i na prvome katu. Spretnim izmjenama lukova, stupova i stropnih polja stubište se na tom katu rastvara u predvorje iz kojeg se onda pristupa u ostale prostorije. A sve su prostorije prvoga kata sjajno uređene oslicima, štukaturama i drvenarijom; sve su profilacije i stupovi marmorizirani i posrebreni, dok je glavna (zapadna) prostorija kata ujedno imala i ovalne medaljone na zidovima i stropu oslikane klasicističkim alegorijskim prizorima. Dodamo li tome i obilje pripadajućega namještaja te umjetničkih slika, lako možemo steći dojam tog otmjenog i profinjenog ambijenta u kojem su živjeli i stvarali tadašnji ugledni građani koji su trgovačku umješnost s(p)retno spojili s intelektualnom širinom, znatiželjom i plemenitošću duha.

Upravo su takvi bili pripadnici obitelji Krša, koji su ovoj palači dali do danas prepoznatljiv pečat. Takav je, primjerice, bio

Stjepan Antunov Krša (1753. - 1830.), jedan od najsvestranijih i najbogatijih poduzetnika pred kraj Republike: nije se libio nijednog posla i pothvata koji mu se činio dovoljno intrigantnim i/ili isplativim. S partnerima je 1794. osnovao osiguravajuće društvo na rok od 10 godina, s temeljnim kapitalom od 100.000 dukata: bio je vlasnik 30 dionica po 500 dukata, dakle, suvlasnik tvrtke u vrijednosti 15.000 dukata. A kada su suvlasnici 1804. uspješnu tvrtku odlučili produljiti na još 10 godina, Stjepan Krša kupio je 60 dionica po 500 dukata i tako postao suvlasnik tvrtke u iznosu od čak 30.000 dukata. Njegovi sinovi Antun (1779. - 1838.) i Tomo (1782. - 1826.) bili su stupovi ondašnjega klasicističkog kruga pjesnika i prevoditelja i "vjerni poklonici muza". Jasno je da su ih obrazovanje stečeno u inozemstvu i široki intelektualni obzori odveli na stranu prosvjetiteljstva i slobodarstva, tako da su ih francuske okupacijske vlasti cijenile, a neki domaći krugovi smatrali previše "liberalnima". Tomo Chersa, kako svjedoči kroničar Josip Bersa, među suvremenicima je ostao zapamćen kao onaj koji zna napamet "s kraja na kraj" Danteovu "Božanstvenu komediju", a u predgovoru jedne od njegovih knjiga lokalni profesor (Talijan rođenjem) hvali vrhunski stil Chersina poetskoga jezika, navodeći kako "u Dubrovniku piše krasno i pravilno talijanski čeljade kojem dojilja nije bila ni Lombardanka ni Rimljanka, ni Toskanka, nego Ilirka".

Spletom bračnih veza palača kasnije postaje vlasništvo obitelji Negrini Gracić, a u prizemlju je otvorena kavana koja je bila ne samo neizostavan dio slike Grada nego i ključno mjesto >>

Evidencijski broj / Article ID: 21079503
 Vrsta novine / Frequency: Povremena
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section:

**Kavanu u prizemlju
 palače je između
 dva svjetska rata
 vodio poduzetni
 Stevo Rubešić, koji
 ju je nazvao Manon
 po svojoj omiljenoj
 operi, no u Gradu su
 je zbog poodmakle
 dobi gostiju zvali
 - Cafe dei imbecili**

društvenosti epohe u kojoj su se rado okupljali dubrovački uglednici različitih profila. Među ostalima i književnik Ivo Vojnović (1857. - 1929.). U međuratnom razdoblju, kada je kavanu vodio poduzetni Stevo Rubešić, koji joj je dao ime Manon (po svojoj omiljenoj operi), zbog poodmakle dobi gostiju ove kavane duhovito je nazivana Café dei imbecili. U 20. stoljeću je zbirka umjetnina i namještaja zaslužila i formalno priznanje svoje važnosti, jer je zaštićena kao spomenik kulture. Adela Negrini Gracić, jedna od posljednjih pripadnica obitelji, 1961. je s Dubrovačkim ljetnim igrama sklopila ugovor o doživotnom uzdržavanju te je godinu nakon njezine smrti, 1970., obiteljska palača postala sjedište i dom Igara. Dotad su Igre svoju administraciju imale na drugome mjestu. Bogati inventar samo su dijelom naslijedile Ljetne igre, jer je dio pripao nasljednicima gospode Negrini Gracić, a dio je završio u muzejskim zbirkama; no odličnu ilustraciju duha tog vremena predstavlja činjenica da su neki od djelatnika Igrama darovali vlastiti stilski namještaj, kako bi sada festivalska palača bila što dostojnije urešena. To, jasno, nije slučajno, jer kao što smo vidjeli, reprezentativnost i sceničnost pratile su ovu palaču od samoga početka. Promislimo li samo koliko se akademija i književnih večeri u njoj održalo, koliko koncerata, koliko odrecitiranih epigrama i ekloga... te potom koliko se tiskovnih konferencija, sastanaka, prepirki, ljubavi i svada, kolegija, probi i radijskih i televizijskih emisija u njoj održalo, koliko razgovora telefonom, telefaksom, teleksom i internetom...

Takoder, to je oduvijek i kuća; ima svoje zakonitosti i svoj karakter. Osim otmjenih dvorana na prvome katu, ima i veliku dvoranu za javna događanja na drugome katu, ali i zahode i kuhinju i potkrovlje. I kao u nekome Balzacovu romanu, ima i svoju vertikalnu stratifikaciju: od biljetera u prizemlju, preko uprave na prvome katu, do računovodstva, press službe i administracije na drugome katu i u potkrovlju. Tu svatko ima svoje mjesto i nikome nije ni u primisli da ne prebiva upravo na onome mjestu u zgradi gdje bi trebao biti.

Zanimljivo je to: koliko god se o povijesti Dubrovačkih ljetnih igara dosad pisalo, malo je, zapravo nimalo, prostora posvećeno građevini iz koje se Igrama upravlja. Možda kao rezultat duha harmonije i demokratičnosti toga velikog organizma koji se uvijek nekako sam po sebi vlada? Njome su se bavili samo povjesničari umjetnosti i konzervatori. Na prvo listanje brojnih festivalskih monografija u mnoštvu objavljenih fotografija teško će se naći neka koja prikazuje festivalsku palaču ili neko zbivanje u njoj. No, jednom slikom ova palača ipak dominira u povijesti Dubrovnika: fotografije njezina izgaranja prilikom bombardiranja opkoljenoga Dubrovnika u prosincu 1991. legendarni su znak epohe. Što nas podsjeća da je ova palača zapravo obilježena dvama tragedijama Grada u rasponu od gotovo tri i pol stoljeća: Velikom tréšnjom i razaranjem u Domovinskom ratu. Oba su puta nakon katastrofe uslijedile i obnove i nova otkrića - ova posljednja rezultirala je otkrićem ranijih faza raskošne opreme palače i njihovom restauracijom. I oba su puta vlasnici željeli da u njihovim otkrićima sudjeluju i uživaju njihovi prijatelji.

Kuće, kao i ljudi, kao i knjige, imaju svoju sudbinu. •